

snad v okolí Zlína, Roudna a Olomouce; jinde je původnost pochybná nebo se jedná o jisté zavlečení, zvl. podél železnic (řada izolovaných lokalit na j. Moravě, Zábřeh na Moravě a všechna naleziště v Čechách). Převážně v kolinním a suprakolinním stupni, ojediněle ve stupni submontánním (min.: Sebužín, ca 140 m, zavlečena; max.: vrch Velký Roudný u Roudna, ca 750 m). Územím prochází z. hranice souvislého rozšíření.

T: 4b. Lab. střed. (Sebužín, 1884, zavlečena), 15c. Pard. Pol. (Vináry, zavlečena, pouze lit.), 17b. Pavl. kop. (Mikulov, Kočičí skála, lit.), 18a. Dyj.-svr. úv. (Drnholec; Břeclav, obě naleziště asi druhotná), 18b. Dolnomor. úv. (Lidčovice, zavlečena), 19. B. Karp. step. (Nivnice), 21b. Hornomor. úv. (Kroměříž, zavlečena; několik lokalit v blízkosti Olomouce). — **M:** 37f. Strak. váp. (mezi Radomyšlí a Osekem, zavlečena, lit.), 37h. Prach. Předšum. (Konopiště, zavlečena), 38. Bud. pán. (České Budějovice, zavlečena), 40a. Pís.-hlub. hřeb. (mezi Dobřejovicemi a Chotýčany, zavlečena, lit.), 60. Orl. opuky (Solnice, na přirozeném stanovišti), 61b. Týništ. úv. (Petrovice nad Orlicí, zavlečena, †), 62. Litomyš. pán. (Stradouň, zavlečena, lit.), 64a. Průh. ploš. (Úvaly; Klánovice, při železnici, druhotně), 72. Zábř.-unič. úv. (Zábřeh na Moravě, zavlečena), 74b. Opav. pah. (Opava; Václavovice), 75. Jesen. podh. (Roudno), 76a. Mor. brána vl. (hojně ve v. části na jih až východ od Nového Jičína, jinak roztr.), 79. Zlín. vrchy (Malenovice), 83. Ostr. pán. (roztr., často na druhotných stanovištích), 84a. Besk. podh. (hojně). — **O:** 92a. Jiz. hory les. (Žďár u Jablonce nad Nisou, zavlečena při železnici).

V literatuře je řada mylných údajů o výskytu *O. arvensis*, ve většině případů se s jistotou jedná o mylné určení (záměna s *O. spinosa*). Monograf ŠIRJAEV (1932) uvádí výskyt od Kostelce (? nad Orlicí; snad shodná lokalita s jednou z uvedených z tohoto území), jeho Litoměřice asi odpovídají uvedené

lokalitě Sebužín; původ údajů (lit.) od Prahy a Luhačovic je nejasný.

Celkové rozšíření: Střední a jv. Evropa od Balkánského poloostrova (s. Řecko, v. část Jugoslávie a Albánie, Bulharsko, Rumunsko), Maďarsko, Rakousko, v. část ČR (Moravou prochází z. hranice souvislého rozšíření), Slovensko, Polsko, jv. Skandinávie a v. část Pobaltí, Bělorusko, Ukrajina, j. Rusko, Turecko, dále Kavkaz, Zakavkazí, s. Írán a Afghánistán, jz. Sibiř a z. Mongolsko. (Taxonomická příslušnost těchto asijských rostlin však není dosud zcela jistá.) Uvádí se i zavlečení na Nový Zéland. — Mapy: ŠIRJAEV 1940; map. 14; MEUSEL et al. 1965: 232; HULTÉN NE 1986: 613.

Kříženci

2 × 1. *Ononis repens* × *spinosa*

Kříženec známý ze z. Evropy, intermediární v morfologických znacích, přičemž přítomnost či absence ztrnovatělých větví není rozhodujícím znakem (MORTON 1975). Výskyt nebyl v ČR dosud zjištěn, nelze jej však vyloučit v oblastech, kde se překrývá rozšíření rodičovských druhů (např. v Doupovských horách, na Křivoklátsku či v okolí Prahy).

3 × 1. *Ononis arvensis* × *spinosa* = *Ononis* × *pseudohircina* SCHUR Enum. Pl. Transsilv. 150, 1866.

Rostliny intermediárního charakteru, vzácně se objevující na lokalitách společného výskytu rodičovských druhů, např. ve fyt. p. 18a. Dyj.-svr. úv. (Drnholec) a fyt. o. 79. Zlín. vrchy (Luhačovice).

30. *Melilotus* MILL. — komonice *)

Melilotus MILLER Gard. Dict., ed. 4, 1754. — Syn.: *Trifolium** *Meliloti* L. Sp. Pl. 765, 1753.

Lit.: SCHULZ O. E. (1901): Monographie der Gattung Melilotus. Bot. Jahrb. 29: 660–735. — KIRK L. E. (1929): Natural crossing between white flowered and yellow flowered sweet clover. Sci. Agron. 9: 313–315. — MARTIN J. N. et WATT J. R. (1943): The strophiole and other seed structures associated with hardness in *Melilotus alba* L. and *Melilotus officinalis* Willd. Iowa St. Coll. J. Sci. 18: 457–469. — SUVOROV V. V. (1950): Donnik — *Melilotus* (Tourn.) Adans. em. In: Sinskaja E. N. [red.], Kul'turnaja flora SSSR 13: 345–502. Moskva et Leningrad. — GREENSHIELDS J. E. R. (1954): Embryology of interspecific crosses in *Melilotus*. Canad. J. Bot. 32: 447–465. — SMITH W. K. (1954): Viability of interspecific hybrids in *Melilotus*. Genetics 39: 266–279. — KITA F. (1965): Studies on the genus *Melilotus* (sweetclover) with special reference to interrelationships among species from a cytological point of view. J. Fac. Agron. Hokkaido Univ. 54: 23–122. — KITA F. (1966): Studies on the morphology of the somatic chromosomes of the genus *Melilotus* (sweetclover). Jap. J. Bot. 19: 149–174. — STEVENSON G. A. (1969): An agronomic and taxonomic review of the genus *Melilotus* Mill. Canad. J. Pl. Sci. 49: 1–20. — HAŠKOVÁ J., KIRSCHNER J. et ŠTĚPÁNEK J. (1988): Materiály k rozšíření *Melilotus dentata* a *M. altissima* v Československu. Zpr. Čs. Bot. Společ. 23: 11–32.

Jednoleté až dvouleté byliny. Hlavní kořen silný, větvený, pronikající hluboko do půdy. Lodyha vzpřímená nebo vystoupavá, větvená. Listy trojčetné, řapíkaté, prostřední řapíčkatý, postranní téměř přisedlé, pilovité nebo vz. ± celokrajné, po odkvětu odspodu opadávající; palisty srostlé s řapíkem, šídlovité až kopinaté, celokrajné nebo řidčeji na rozšířené bázi zubaté. Květenství úžlabní hrozny. Květy stopkaté, drobné, většinou nicí; kalich zvonkovitý, 5cípý; koruna bílá nebo žlutá; pavéza na vrcholu uťatá nebo mírně vykrojená, křídla stejně dlouhá jako pavéza nebo kratší, člunek široký, tupý; tyčinek 10, z nich 9 do 2/3–3/4 srostlých; semeník s 2–8 vajíčky se 2 integumenty, blizna maličká. Lusky 1–2(–3)semenné, většinou nepukavé, z kalicha vyčnívající, elipsoidní. šir. vřetenovité či kulovité.

*) Zpracovali J. Hašková, J. Kirschner a J. Štěpánek

± špičaté. Semena asymetricky srdcovitá až úzce srdcovitá či ± elipsoidní, většinou jednobarevná, méně často skvrnitá, hladká, vz. bradavčitá. — Asi 20 druhů rozšířených v Evropě, Asii a s. Africe; některé druhy též zavlečené v Americe, Austrálii a na Novém Zélandě. — Entomogam. Alogam. Autogam.

- 1a Semeníky a lusky chlupaté . . . . . 4. *M. altissima*
 b Semeníky a lusky lysé 2
 2a Okraj lístků hustě ostře a jemně zubatý, až se 35 páry zoubků; palisty zubaté. Rostliny slanomilné . . . . . 3. *M. macrorrhiza*
 b Okraj lístků oddáleně pilovitý až zubatý (k bázi někdy lístky celokrajné), s méně než 16 páry zoubků; palisty celokrajné nebo zubaté. Rostliny jiných stanovišť 3
 3a Lístky šir. obvejčité, na vrcholu uťaté nebo vykrojené; lusky zpravidla 1,2–2,8 mm dl., se síťnatou žilnatinou s políčky ± stejně dlouhými jako širokými . . . . . 5. *M. indica*
 b Lístky úzce obvejčité nebo užší, na vrcholu zaokrouhlené či uťaté; lusky zpravidla delší než 3 mm, pokud jsou kratší, pak žilnatina síťnatá s políčky úzkými, výrazně protaženými kolmo na švy 4
 4a Květní stopky 2,0–3,0(–4,5) mm dl., často delší než květy; plody šir. vřetenovité, k vrcholu znenáhla zúžené; květy bílé. Rostliny ojediněle zavlekané . . . . . 6. *M. wolgica*
 b Květní stopky zpravidla do 2,5 mm dl., vždy kratší než květy; plody šir. elipsoidní, k vrcholu ± náhle zúžené, květy bílé nebo žluté. Rostliny obecně rozšířené 5
 5a Květy bílé; žilnatina lusku ± pravidelně síťnatá . . . . . 1. *M. alba*
 b Květy žluté; žilnatina lusku síťnatá, s políčky výrazně protáhlými kolmo na švy . . . . . 2. *M. officinalis*

1. *Melilotus alba* MED. — komonice bílá

Tab. 97/1

Melilotus alba MEDICUS Vorles. Churpf. Phys.-Öcon. Ges. 2: 382, 1787. — Syn.: *Melilotus vulgaris* WILLD. Enum. Pl. Horti Berol. 2: 790, 1809.

Exsikáty: Fl. Českoslov. Exs., no 30. — Fl. Exs. Reipubl. Bohem. Slov., no 228. — PEIRAK Fl. Bohem. Morav. Exs., no 1061. — TAUSCH Herb. Fl. Bohem., no 328. — Extra fines: Fl. Polon. Exs., no 434. — Fl. Siles. Exs., no 362. — Gerb. Fl. SSSR, no 3414 a,b,c.

Statné dvouleté (v kultuře vz. jednoleté), kumarinem vonící rostliny. Lodyha 30–150(–250) cm vys., vzpřímená nebo vystoupavá, větvená, rýhovaná, v dol. části až nevýrazně šestiboká, lysá až roztr. přitiskle chlupatá, někdy naspodu červenavá. Čepel prostředních lístků dol. a stř. lodyžních listů obvejčitá, dl. obvejčitá, až ± kosňovitá, u hor. listů obkopi-natá až téměř čárkovitá, (15–)18–30(–40) mm dl., (5–)6–8(–12) mm šir., na vrcholu zaokrouhlená nebo uťatá, řídce zubatá až celokrajná, s 5–15 páry postranních žilek, naspodu krátce přitiskle chlupatá až ± lysá; palisty šídlovité, 6–8(–10) mm dl., celokrajné, u dol. listů velmi vz. s 1–2 zuby na bázi. Hrozný (30–)40–80(–120)květé, 4–6 cm dl., za plodu až 8–15 cm dl.; květní stopky (1,0–)1,5–2,0 mm dl., řídce chlupaté nebo ± lysé. Kalich 2,0–2,5 mm dl., řídce chlupatý nebo ± lysý; koruna (3,0–)3,5–4,5(–5,0) mm dl., bílá; semeník se 3–4 vajíčky. Lusky

1–2(–3)semenné, obvejcovité, šir. elipsoidní až téměř kulovité, tupé až tupě špičaté, 2,5–4,0 mm dl., (1,5–)2,2–2,4(–2,5) mm šir., lysé, šedo-hnědé až černavé, žilnatina slabě výrazná, rovnoměrně síťnatá. Semena elipsoidní, (1,5–)1,8–2,5 mm dl., 1,2–1,7 mm šir., zelenožlutá až žlutohnědá hladká nebo roztr. bradavčitá. V–VIII(–IX). Hkf.

2n = 16 (ČR: 11a. Všet. Pol., 13a. Rožd. tab., 64b. Jevan. ploš.)

Ekologie a cenologie: Suché stráně a úhory, silniční a železniční násypy, rumiště, depozita a skrývky zeminy i jiná antropicky ovlivněná osluněná stanoviště na alkalických až mírně kyselých, hlinitých až hlinitopísčitých, často až skeletovitých půdách, většinou pospolitě. Diagnostický druh svazu *Dauco-Melilotion*, s optimem v asociaci *Melilotetum albo-officinalis* SISSINGH 1950, popř. i *Echio-Melilotetum* TÜXEN 1942 ex OBERDORFER 1975; vstupuje do společenstev svazu *Sisymbrium officinalis*, lokálně též *Arction lappae* (zvl. asociace *Artemisio-Melilotetum albae* HADAČ 1978), svazu *Convolvulo-Agrophyron* aj.

Rozšíření v ČR: Na většině území, převážně v termofytiku a mezofytiku, druhotně zřídka v oreofytiku. Od planárního do suprakolinního stupně, okrajově v submontánním, zřídka a jen přechodně v montánním stupni (max.: Bláže-jovice, ca 800 m).

T: ve všech fyt. o. — **M:** [doklady chybějí z fyt. o. 22. Halštr. vrch., 23. Smrč., 26. Čes. les., 29. Doup. vrchy, 44. Mileš. střed., 47. Šluk. pah., 50. Luž. hory, 54. Ješ. hřb., 70. Mor. kras]. — **O:** 85. Kruš. hory (Rusová), 88. Šum. (Srní), 91. Žďár. vrchy (roztr.), 92. Jiz. hory (Oldřichov), 93. Krk. (Jablonec nad Nisou; Rokytnice; Harrachov), 95. Orl. hory (Bartošovice), 96. Král. Sněž., 99. Mor.-slez. Besk.

Celkové rozšíření: Evropa po 65 s. š.; roztroušené nebo chybí v nejjižnější Itálii a v Řecku; Malá Asie, sever Arabského poloostrova, Írán, Střední Asie, Sibiř, na severovýchod po Jakutsk. (?) Tibet a Indie. Druhotně rozšířena na sever (hlavně podél řek i za polární kruh) a na východ. Zavlékána do Severní Ameriky, Austrálie a (?) na Nový Zéland.

V ý z n a m: Nepříliš často využívána jako včelí pastva, a to planý typ i některé vyšlechtěné jednoleté nebo ozimé odrůdy. Velmi zřídka se pěstuje na zelené hnojení či jako pícnina (hlavně formou podsevu).

2. *Melilotus officinalis* (L.) PALLAS — komonice lékařská Tab.97/2

Melilotus officinalis (LINNAEUS) PALLAS Reise 3: 537, 1776. — Syn.: *Trifolium (Meliloti) officinale* L. Sp. Pl. 765, 1753. — *Melilotus arvensis* WALLR. Sched. Crit. 391, 1822.

Exsikáty: Fl. Čechoslov. Exs., no 31. — TAUSCH Herb. Fl. Bohem., no 326. — Extra fines: Fl. Distr. Bacov. Exs., no 70. — Fl. Olten. Exs., no 332. — Fl. Rom. Exs., no 3348. — Fl. Siles. Exs., no 609. — Herb. Fl. Asiae Mediae, no 257. — Fl. Polon. Exs., no 435.

Statné dvouleté, kumarinem vonící rostliny. Lodyha 30–100(–200) cm vys., vzpřímená nebo vystoupavá, zpravidla bohatě větvená, mělce rýhovaná, v dol. části nezřetelně šestiboká, lysá nebo nahoře krátce přitiskle chlupatá, někdy červenavá. Čepel prostředních lístků dol. a stř. lodyžních listů šir. eliptická, obvejčitá, dl. obvejčitá nebo zřídka až úzce kosníkovitá, u hor. listů úzce eliptická, úzce obvejčitá až obkopinatá, (10–)20(–32) mm dl., (3–)8–12(–15) mm šir., na vrcholu zaokrouhlená až uťatá, nepravidelně řídce zubatá až celokrajná, se 7–15 páry postranních žilek, naspodu krátce přitiskle chlupatá nebo lysá; palisty čárkovitě kopinaté, (6–)9(–12) mm dl., celokrajné. Hrozny (20–)30–50(–80)květé, za plodu 4–10(–15) cm dl.; květní stopky 1,0–2,0(–3,0) mm dl., řídce chlupaté nebo lysé. Kalich 2–3 mm dl., řídce chlupatý až lysý; koruna 4–6 mm dl., žlutá, po odkvětu blednoucí; semeník s (4–)5–6(–8) vajíčky. Lusky 1(–2)semenné, šir. elipsoidní až nepravidelně obvejcovité, tupé až tupě špičaté, (2,2–)2,4–3,3 mm dl., 1,2–1,8 mm šir., lysé, hnědošedé až černavé, žilky výrazné, kolmé na švy, políčka úzká. Semena elipsoidní až vejcovité

elipsoidní, 1,5–2,5 mm dl., ca 1,5 mm šir., žlutá, zelenožlutá až světle hnědá, zřídka s temně fialovými skvrnami. V–IX. Hkf.

2n = 16 (ČR: 11b. Poděb. Pol., 42a. Sedlč.-mílev. pah.)

Ekologie a cenologie: Suché stráně a úhory, ruderalizované plochy v obcích (demoliční plochy, hlinité navážky, skládky, rumiště atd.), okraje komunikací, nádraží a obdobná antropogenní osluněná nebo mírně zastíněná stanoviště; na středně těžkých až lehkých, někdy skeletovitých, neutrálních až alkalických půdách; často pospolitě. Diagnostický druh svazu *Dauco-Melilotion* s optimem výskytu v asociaci *Melilotetum albo-officinalis* SISSINGH 1950, popř. *Echio-Melilotetum* TÜXEN 1942 ex OBERDORFER 1975; okrajově vstupuje též do společenstev svazu *Sisymbrium officinalis*.

Rozšíření v ČR: Na většině území, převážně v termofytiku a mezofytiku; v oreofytiku pouze okrajově (zpravidla zavlékána podél silnic). Rozšířena od planárního do suprakolinního stupně, v submontánním vzácně a přechodně (max.: Harrachov, 740 m).

T: ve všech fyt. o. — **M:** [doklady chybějí z fyt. o. 23. Smrč., 26. Čes. les., 44. Mileš. střed., 54. Ješ. hřb., 59. Orl. podh.]. — **O:** 85. Kruš. hory (Nejdek), 91. Žďár. vrchy (roztr.), 93. Krk. (Harrachov), 99. Mor.-slez. Besk. (více lokalit).

Celkové rozšíření: Evropa (kromě nejsevernější, v nejjižnějších oblastech Španělska a Řecka roztroušené nebo chybí); na východ přes Malou Asii, s. Írán, Afghánistán, Střední Asii a jz. Sibiř po Čínu, (?) Pákistán. Zavlékána do Severní Ameriky, Austrálie a (?) Afriky. — Mapy: MEUSEL et al. 1965: 23.

V ý z n a m: Používá se v lékařství a lidovém léčení (obsahuje melilotin, kumarin, melilotosid, alantoin, kyselinu alantoinovou, melilotovou a močovou aj.). Nepříliš často využívána jako včelí pastva. Velmi zřídka vysévána jako pícnina, popř. na zelené hnojení.

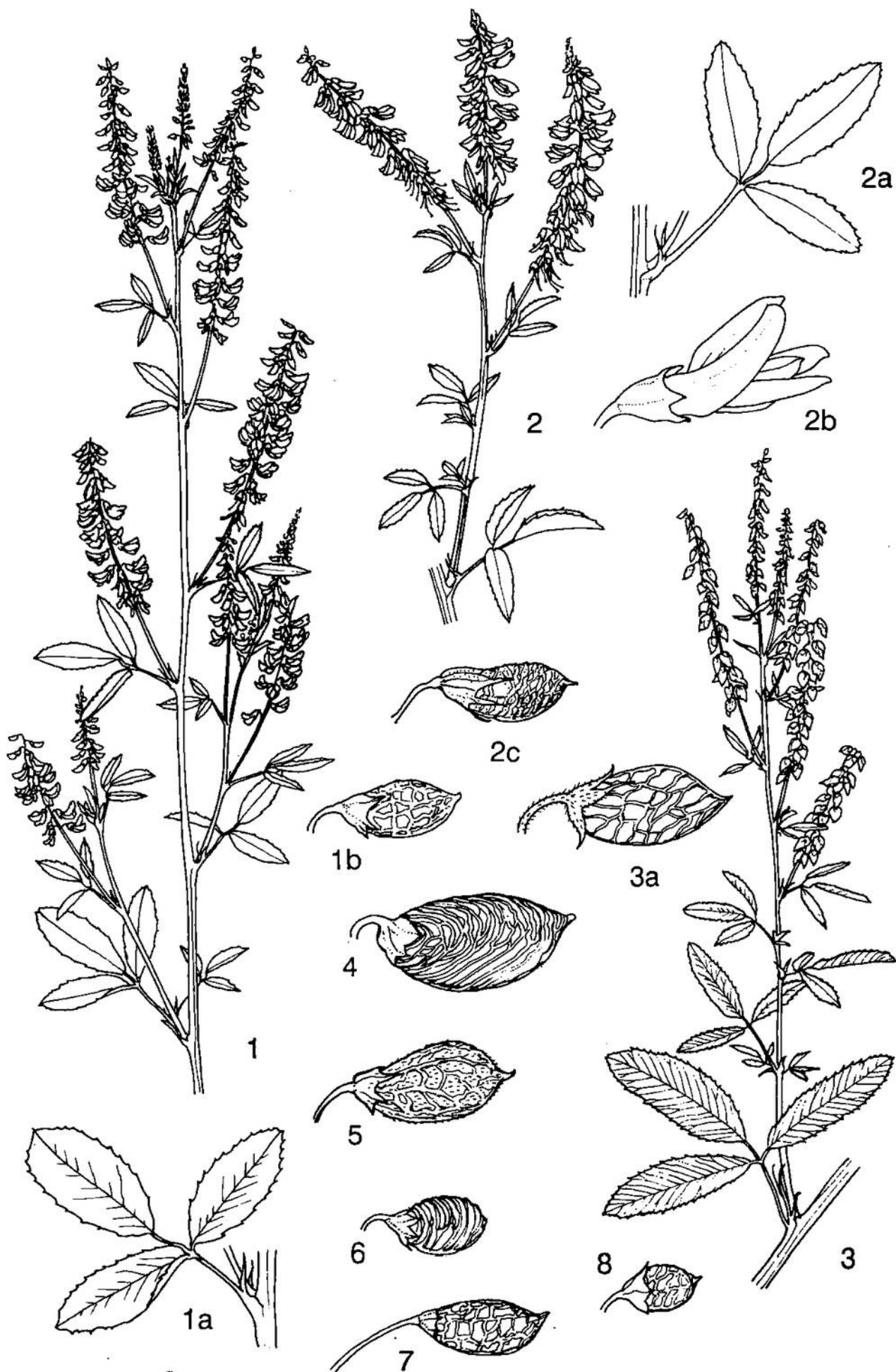
3. *Melilotus macrorrhiza* (W. et K.) PERS. — komonice zubatá Tab. 97/3

Melilotus macrorrhiza (WALDSTEIN et KITABEL) PERSOON Syn. Pl. 2: 348, 1807. — Syn.: *Trifolium macrorrhizum* W. et K. Pl. Rar. Hung. 1: 24, 1800. — *T. dentatum* W. et K. Pl. Rar. Hung. 1: 41, 1800–1801. — *Melilotus dentata* (W. et K.) PERS. Syn. Pl. 2: 348, 1807. — *Melilotus kochiana* WILDL. Enum. Pl. Horti Berol. 790, 1809.

Poznámka: Jméno *Trifolium macrorrhizum* W. et K. bylo tradičně chápáno jako synonymum jména *Melilotus altissima* THUILL. Podle originálního materiálu však patří ke komonici zubaté (cf. CHRTEK et SKOČDOPOLOVA, Shorn. Nár. Mus. Praha 38B/4: 201–238, 1982). Jméno *Trifolium macrorrhizum* W. et K. má prokazatelně prioritu před *T. dentatum* W. et K.

Tab. 97: 1 *Melilotus alba*, 1a – list, 1b – plod. – 2 *M. officinalis*, 2a – list, 2b – květ, 2c – plod. – 3. *M. macrorrhiza*, 3a – plod. – 4 *M. messanensis*, plod. – 5. *M. altissima*, plod. – 6 *M. sulcata*, plod. – 7 *M. wolgica*, plod. – 8 *M. indica*, plod.

Exsikáty: TAUSCH Herb. Fl. Bohem., no 327. — Extra fines: Herb. Fl. Ross., no 1214. — KARO Pl. Dahur. Exs., no 256. — REICHENB. Fl. Germ. Exs., no 648.

Dvouleté rostliny. Lodyha 30–100(–120) cm vys., přímá nebo vystoupavá, odspodu větvená, mělce rýhovaná nebo nevýrazně šestiboká, lysá nebo roztr. přitiskle krátce chlupatá. Čepel prostředních lístků dol. a stř. listů obvejčitá, eliptická až podlouhlá, u hor. listů až čárkovitě podlouhlá, (17–)20–32(–45) mm dl., (5–)6–10(–16) mm šir., jemně a ostře dvojité zubatá, až s 35 páry zoubků (žilky výrazné, tenké, větvené), naspodu krátce přitiskle chlupatá až lysá; palisty úzce kopinaté, (6–)8–12(–17) mm dl., na rozšířené bázi zubaté. Hrozny (20–)25–45(–70) květé, husté, za plodu až 9 cm dl., velmi vz. delší; květní stopky 0,7–1,5 mm dl., většinou chlupaté. Kalich 1,5–2,0 mm dl., zpravidla roztr. přitiskle chlupatý; koruna (2,5–)2,8–3,5(–5,0) mm dl., ± světle žlutá; semeník s 2(–3) vajíčky. Lusky 1–2semenné, asymetricky obvejcovité nebo šir. elipsoidní, vz. téměř kulovité, tupě špičaté, (3,0–)3,7–4,6(–5,8) mm dl., (2,0–)2,2–3,1 mm šir., lysé, tmavě hnědošedé až černo-hnědé, žilnatina stř. výrazná, síťnatá. Semena šir. elipsoidní nebo asymetricky srdcovitá, (1,5–)1,7–2,0 mm dl., 1,2–1,8 mm šir., zelenožlutá nebo hnědá, hladká. VI–IX. Hkf.

2n = 16 (ČR: 2a. Žatec. Poohří, 18a. Dyj.-svr. úv.)

Ekologie a cenologie: Halofilní luční společenstva mokřích solončáků, rákosiny s kolísající hladinou slaných nebo alkalických vod, méně často též subhalofilní, periodicky zaplavovaná stanoviště. Po odvodnění původních lokalit se někdy udržuje podél odvodňovacích příkopů, polních cest apod. Je diagnostickým druhem svazu *Scorzonero-Juncion gerardii* a *Scirpion maritimi*; okrajově se vyskytuje též ve společenstvech podsvazu *Loto-Trifolienion*, zvl. v asociaci *Meliloto-Caricetum otrubae* VICHÉREK 1973.

Rozšíření v ČR: V Českém termofytiku hlavně v Poohří. Českém středohoří a v z. části Polabí, méně v Podkrušnohoří a dol. Pojizeří; v Panonském termofytiku v povodí větších řek; ojedinělá lokalita na Znojemsku. Těžiště rozšíření v planárním, okrajově v kolinním stupni (max.: Chvalatice, ca 350 m). Druh v posledních desetiletích značně ustoupil v důsledku devastace či zničení stanovišť, hlavně zemědělskými melioracemi nebo stavebními úpravami. △ — Mapy: HAŠKOVÁ, KIRSCHNER et ŠTĚPÁNEK 1988: 15.

T: 2. Stř. Poohří, 3. Podkruš. pán. (Komořany; Souš u Mostu; poslední doklady z konce minulého století), 4.

Loun.-lab. střed., 7. Středočes. tab., 11. Stř. Pol. (na většině lokalit pravděpodobně †), 12. Dol. Pojiz., 13. Rožď. pah. (Dolní a Horní Rokytňany), 16. Znoj.-brn. pah., 17. Mikul. pah., 18. Jihomor. úv., 20. Jihomor. pah. — M: 68. Mor. podh. Vysoč. (Chvalatice).

Celkové rozšíření: Severozápadní. stř. a jv. Evropa (j. Švédsko, Dánsko, s. část Německa, Polsko, Česká republika, Slovensko, Rakousko, Maďarsko, s. Jugoslávie, Rumunsko, Ukrajina, jih evropské části Ruska), a přes Střední Asii do Mongolska. Druhotně ještě dále na severozápad. — Mapy: MEUSEL et al. 1965: 233.

4. *Melilotus altissima* THUILL. — komonice nejvyšší Tab. 97/5

Melilotus altissima THUILLIER Fl. Paris, ed. 2. 378, 1799. — Syn.: *Melilotus macrorrhiza* (W. et K.) PERS. Syn. Pl. 2: 348, 1807 sensu auct., non orig.

Exsikáty: PETRAK Fl. Bohem. Morav. Exs., no 1138 (ut *M. officinalis*). — TAUSCH Herb. Fl. Bohem., no 327b (ut *M. officinalis*). — Extra fines: BAENITZ Herb. Eur., no 2558, 2559, 7783. — Fl. Exs. Austro-Hung., no 23. 428, 429. — Fl. Siles. Exs., no 934. — SCHULTZ Herb. Norm., no 1065, 2158. — SENNEN Pl. Esp., no 5584.

Statné dvouleté rostliny. Lodyha až 150 cm vys., vzpřímená, větvená, mělce rýhovaná, lysá až řídce kratičce chlupatá. Čepel prostředních lístků dol. a stř. lodyžních listů obvejčitá, obkopinatá až úzce podlouhlá, u horních úzce obkopinatá až klínovitá, (18–)20–38(–45) mm dl., (2–)4–7 mm šir., řídce zubatá až celokrajná, se 7–14 páry postranních žilek, na rubu řídce přitiskle krátce chlupatá až ± lysá; palisty šídlovité, (3–)4–7(–9) mm dl., celokrajné. Hrozny (15–)25–50(–70) květé, 2–6 cm dl.; květní stopky 0,8–1,5 mm dl., chlupaté. Kalich 2 mm dl., hustě krátce přitiskle chlupatý; koruna (4,5–)5,2–7,0(–7,8) mm dl., zlatožlutá; semeník s 2–3 vajíčky, krátce přitiskle chlupatý. Lusky 1–2semenné, šir. elipsoidní až asymetricky vejcovité, špičaté, (3,0–)4,0–4,8(–6,0) mm dl., (2,1–)2,2–2,7(–2,9) mm šir., přitiskle chlupaté (chlupy krátké, tuhé, bílé), tmavě hnědošedé až tmavě šedé, žilnatina stř. výrazná, síťnatá. Semena nesouměrně srdcovitá až úzce srdcovitá, 2,0–2,5(–2,9) mm dl., 1,5–1,8(–2,1) mm šir., žlutohnědá až světle skořicově hnědá, lesklá, hladká nebo řídce bradavčitá. (VI–)VII–IX. Hkf.

2n = 16 (ČR: 18b. Dolnomor. úv., 55e. Mark. pah.)

Ekologie a cenologie: Okraje příbřežních křovin, náplavy, vlhké pastviny a louky, narušované okraje pramenišť; druhotně podél komunikací, na železničních nádražích a v obcích. Druh ve srovnání s *M. alba* či *M. officinalis* s relativně úzkou ekologickou amplitudou. Osidluje střídavě vlhké eutrofní, nezřídka mírně zasolené půdy, někdy s vysokou hladinou pohyblivé podzemní

vody, nejčastěji na podkladech s neutrální až alkalickou reakcí (vápnité jílly, slíny). Nejčastěji ve společenstvech svazů *Senecion fluviatilis*, *Molinion* a *Scirpion maritimi*, druhotně zejména ve společenstvech řádu *Agrostietalia stoloniferae*. Diagnostický druh svazu *Dauco-Melilotion*.

Rozšíření v ČR: Roztroušeně v s. části Čech a na s. a v. Moravě, častěji zejména v Českém středohoří, Rožďalovické pahorkatině, stř. a v. Polabí a v nižších polohách Bílých Karpat; od planárního do suprakolinního, vzácně až do submontánního stupně (max.: Milešovské středohoří, ca 500–550 m, více lokalit). Rozšíření je nedostatečně známé (přehlížena, popř. neodlišována od běžné *M. officinalis*); značná část lokalit patří již pravděpodobně minulosti. — Mapy: HAŠKOVÁ, KIRSCHNER et ŠTĚPÁNEK 1988: 23.

T: 2. Stř. Poohří, 3. Podkruš. pán., 4. Loun.-lab. střed., 5. Terež. kotl., 7. Středočes. tab., 8. Čes. kras (Suchomasty; Černošice: nověji nepotvrzeno), 11. Stř. Pol., 12. Dol. Pojiz. (Benátky nad Jizerou), 13. Rožď. pah., 14. Cidl. pán., 15. Vých. Pol., 16. Znoj.-brn. pah., 18. Jihomor. úv., 19. B. Karp. step., 20. Jihomor. pah., 21. Haná. — M: 30. Jesen.-rak. ploš. (Červený mlýn u Rakovníka), 44. Mileš. střed., 45. Verneř. střed., 52. Ral.-bez. tab. (Jestřebí), 53. Podješ., 55. Čes. ráj, 56. Podkrk. (Železný Brod; Valdov), 57. Podzvič. (Soví Doly a Smolník u Hořic; Lukavec), 60. Orl. opuky, 61. Dol. Poorl. (Petrovice), 62. Litomyš. pán., 63. Českomor. mezih. (Cimburk), 69. Želez. hory (Podvrdy), 72. Zábř.-unič. úv. (Uničov), 74. Slez. pah., 76. Mor. brána, 77. Středomor. Karp., 78. B. Karp. les., 79. Zlín. vrchy (Napajedla), 80. Stř. Pobeč., 83. Ostr. pán., 84. Podbesk. pah. (Lískovec; Lhota u Kozlovic; Frenštát pod Radhoštěm).

Celkové rozšíření: Evropa, na sever ve Skandinávii a Finsku po 65° s. š., na východ po Rumunsko a Ukrajinu. Dále na východě (v Petrohradské oblasti a v Povolží), ve Velké Británii a na Islandu pravděpodobně druhotně. — Mapy: PORADA et ZAJAC Pr. Bot. Uniw. Jagielloń. 1981/8: 27. 1981.

Význam: Využívána v lékařství a lidovém léčitelství (obsahové látky obdobně jako u *M. officinalis*).

5. *Melilotus indica* (L.) ALL. — komonice indic- ká Tab. 97/8

Melilotus indica (LINNAEUS) ALLIONI Fl. Pedem. 1: 308, 1785. — Syn.: *Trifolium (Meliloti) indicum* L. Sp. Pl. 765, 1753. — *Melilotus parviflora* DESF. Fl. Atl. 2: 192, 1799.

Exsikáty: PETRAK Fl. Bohem. Morav. Exs., no 1481.

Jednoleté byliny. Lodyha (15–)20–50 cm vys., přímá, větvená. Čepel prostředních lístků dol. a stř. listů šir. obvejčitá až obvejčitá, na bázi klínovitá, celokrajná nebo (často jen v hor. polo-
vině) oddáleně pilovitá, na vrcholu uťatá až vykro-
jená, u hor. listů zpravidla úzce obkopynatá až ob-
kopynatá; palisty kopinaté, 3–6 mm dl., celokraj-
né, nebo řidčeji na bázi s 1–2 zuby. Hrozny
15–55květé; květní stopky ca 1 mm dl.; koruna

2–3 mm dl., ± světle žlutá. Lusky 1–2semen-
né, šir. elipsoidní, až kulovité, tupě špičaté,
(1,0–)1,2–2,8(–3,0) mm dl., světle hnědé, žil-
natina síťnatá, výrazná. V–VI(–IX). Tf.

2n = 16 (extra fines)

Původem z j. Evropy a j. oblastí Asie (od Středomoří po z. Čínu a z. pobřeží Indie). Zřídka zavlečena do celé stř. a s. Evropy, do Ameriky, Austrálie a (?) j. Afriky. Do ČR zřídka a vesměs přechodně zavlečena s bavlnou a obilím na nádraží a do okolí zpracovatelských podniků. Dosud nale-
zena na lokalitách: Podhrad poblíž Chebu (1913),
Černousy (1964, 1966), Doudleby nad Orlicí
(1966), Chodov (1972), Kuřim (1979), Mikulov.

6. *Melilotus wolgica* POIRET — komonice povolž- ská Tab. 97/7

Melilotus wolgica POIRET in LAMARCK Encycl. Méth. Bot., Suppl. 3: 648, 1814. — Syn.: *Trifolium (Meliloti) ruthenicum* BIEB. Fl. Taur.-Cauc. 3: 506, 1819.

Dvouleté byliny. Lodyha (40–)50–70
(–100) cm vys., přímá, od báze bohatě vzpřímeně
větvená. Čepel prostředních lístků dol. a stř. listů
úzce obvejčitá, celokrajná až oddáleně drobně
pilovitá, u hor. listů úzce obkopynatá až úzce
eliptická; palisty šídlovité, 4–6(–8) mm dl., ce-
lokrajné. Hrozny (12–)20–35(–60)květé;
květní stopky 2–3(–4) mm dl., často delší než
květy. Koruna 3–4 mm dl., bílá. Lusky 1(–2)
semenné, šir. vřetenovité, často mírně asymetric-
ké, špičaté, (2,5–)3,5–4,5 (–4,9) mm dl., hně-
dé, hnědošedé až žlutohnědé, žilnatina síťnatá,
výrazná. VI–VIII(–IX). Hkf.

2n = 16 (extra fines)

Původní ve v. Evropě (j. a v. Ukrajina, Po-
volží) a z. Kazachstánu. Zřídka a přechodně zavle-
čena do stř. a s. Evropy. Sbírána V. Jehlíkem r.
1963 v Dolní Řasnici (nádraží; zavlečena s obi-
lím). Je možný i další přechodný výskyt na stano-
vištích podobného charakteru. Kvetoucí rostlina
pravděpodobně náležející k *M. wolgica* byla sbí-
rána J. Dvořákem v r. 1971 u Brna-Maloměřic.

Poznámka: J. Rohlena nalezl v r. 1929 v Praze-Zlíchově
dva následující, jednoleté, původem středomořské druhy. Jejich
opětovné zavlečení je málo pravděpodobné. — *Melilotus sul-*
cata DESF., komonice brázditá (Tab. 97/6), má lístky dol. listů
obvejčité až šir. obráceně trojúhelníkovité, jemně pilovité, u hor.
listů úzce obkopynaté, dl. klínovité až čárkovité; palisty kopina-
té, zubaté; koruny 3–4 mm dl., žluté; lusky elipsoidní až
kulovité, 2,5–3,5(–4,0) mm dl. s 6–15 výraznými soustře-
dnými žebry. — *Melilotus messanensis* (L.) ALL. [syn.: *M.*
sicula (TURRA) B. D. JACKSON], komonice sicilská (Tab. 97/4),
má lístky obvejčité, obkopynaté až dl. trojúhelníkovité, pilovité;
palisty kopinaté, celokrajné či na bázi zoubkované; hrozny krát-
ce stopkaté, hlávkovité; koruny 4–5 mm dl., zlatožluté; lusky
šir. vřetenovité až vejcovité, s výraznými soustřednými žebry.